

УДК 745:52:[792.024:687.16]:7.971.1

Олександр **Сташук**

кандидат педагогічних наук,
доцент, Рівненський державний
гуманітарний університет

Марта Токар — мисткиня за покликом серця

© Сташук О., 2016

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.51642>

Анотація. Досліджено життя і творчість відомої сучасної художниці, заслуженого діяча мистецтв України, професора Львівської національної академії мистецтв Марти Токар. Дається коротка характеристика основних творчих досягнень художниці, робляться акценти на її педагогічній діяльності. У логічній послідовності наводяться окремі віхи творчої біографії, особливий акцент при цьому ставиться на творчо-педагогічну діяльність у Рівненському державному гуманітарному університеті. Проводиться короткий мистецтвознавчий аналіз і окремих творів декоративно-прикладного мистецтва, графіки, живопису, і серій, виконаних у різних художніх техніках. Робиться спроба визначення загальних ознак творчого характеру, оригінальності творчого мислення, фахової компетентності та багатовекторності творчої діяльності загалом. Вказується на значення творчої спадщини художниці, на необхідність і важливість наступного дослідження її творчості.

Ключові слова: декоративне мистецтво, художній текстиль, особливості формування, творча особистість.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Серед сучасних українських художників чільне місце належить визначній мисткині Марті Токар, яка непересічним творчим обдаруванням, відданістю національним традиціям уже давно завоювала авторитет і повагу численних шанувальників мистецтва у багатьох країнах світу. Відомий науковець, автор багатьох науково-мистецьких досліджень Р. Яців називає Марту Василівну Токар «живим класиком українського художнього текстилю» [5, с. 65]. У такому визначенні немає перебільшення, адже понад півстоліття

вона активно продукує прекрасні зразки високого мистецтва, причому в різних мистецьких галузях — у живописі та графіці, пластиці та декоративних мистецтвах і, звичайно, у художньому текстилі. Саме в художньому текстилі маємо найвизначніші творчі досягнення, які повною мірою розкривають непересічний творчий характер і оригінальність творчого мислення художниці [4, с. 166].

Уперше довелося зустрітися з Мартою Василівною у приміщенні кафедри українознавства (нині кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва) Рівненського державного гуманітарного університету. У тихому голосі невеликої зростом, у поважних роках жінки відчувалася не лише розважливість, величезний життєвий досвід, глибокі пізнання в будь-яких питаннях, що стосувалися мистецтва. Відчувалася також енергія та сила, яку не можна було не помітити, і яка відразу ж передавалась оточенню. Дивно, але відчуття присутності «живого класика» не було, натомість — звичайна життєва простота, зрозумілість та лаконічність висловлювань, повага до думки іншого, бажання зрозуміти та допомогти.

Від часу першої зустрічі вже минув з десяток років, але не перестаю дивуватись енергії та діловитості Марти Василівни. Постійна стурбованість проблемами мистецтва, прагнення до вдосконалення та покращення системи мистецької освіти, участь у різноманітних виставках (в Україні та за кордоном) та багато іншого. Привертає увагу також проникливе розуміння та постійне перебування у вирі подій. І не лише мистецьких подій, та й не лише в Україні. Жити в ногу з часом, перейматися різними клопотами та складнощами сьогодення, по-особливому сприймати їх та відповідно реагувати — погодьмося, таке під силу не кожному. Такою Марта Василівна Токар залишається й тепер — дієвою, активною, сповненою наснаги й творчої енергії.

Розгляд окремих особливостей мистецької та педагогічної діяльності М. Токар у логічному взаємозв'язку, їхнє значення у творчо-педагогічному процесі визначаємо як загальну проблему, порушену в пропонованій статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зважаючи на обмежений обсяг статті, не ставимо завдання повною мірою розкрити всі тонкощі творчої діяльності «мисткині за покликом серця» Марти Токар. Окрім згаданого Р. Яціва, ґрунтовно вивчали різ-

номанітні аспекти її творчої діяльності й інші відомі науковці, серед яких Х. Турко, Г. Стельмашук, О. Никорак, М. Білан та ін. Варто відзначити ґрунтовний аналітичний розгляд виставкової діяльності Марти Василівни, особливо її ювілейні творчі імпрези. Не залишилися поза увагою науковців мистецтвознавчі розвідки про токремі творчі періодимисткині, приваблюють також її творчі тематичні серії. Викликають жвавий інтерес дослідників життєві перипетії художниці, її творчі зв'язки з різними мистецькими напрями та школами. Та ґрунтовного всебічного дослідження творчості М. Токар в усіх її аспектах не проводилося.

Невирішені частини загальної проблеми. Залишається недослідженим «рівненський» період діяльності М. Токар, який, на нашу думку, є доволі важливим у контексті розгляду та вивчення її творчості загалом. Тому за мету статті ставимо не лише короткий аналітичний розгляд окремих творчих досягнень художниці, особливо в галузі художнього текстилю, а й вивчення окермих аспектів її творчо-педагогічної діяльності в Рівненському державному гуманітарному університеті. Принагідно спробуємо зробити своєрідний екскурс у минуле, розглянути деякі віхи її творчої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Спочатку доцільно зупинитися на окремих витоках різнобічного творчого дарування мисткині, навести окремі епізоди її дитинства та юності (при цьому керуємося розповідями та згадками самої Марти Василівни, яка люб'язно розповідає про своє непросте дитинство, про роки навчання та багато іншого). Окрім малювання, великим її захопленням з раннього дитинства були книги. Доволі рано привчилася до книжок, вони були не лише джерелом знань, а й насолодою та розрадою. Із захопленням перечитуючи чергову книгу, особливо й далеко не по-дитячому вдивлялася в ілюстрації, прагнучи віднайти певні відповідності із змістом, при цьому уява змальовувала все нові й нові образи. Книги відкривали навколишній світ, захоплювали й вражали, хвилювали й збуджували творчу уяву допитливої дівчинки. Усе було цікавим, несподіваним, привабливим, тому батькам не було необхідності змушувати сідати до книг. Саме книги налаштовували на особливе, творче сприймання дійсності, змушували робити перші несподівані відкриття, які надовго западали в душу. Ті перші враження, міцно вкарбовуючись у свідомість, залишилися на все життя, вони виявилися

своєрідним відправним пунктом усієї творчої діяльності.

До того ж, важливим фактором у вихованні й формуванні майбутньої художниці була краса навколишньої природи, серед якої вона зростала. Перші десять років життя пройшли в Росії, серед неповторної краси воронезьких лісів (батько Василь Олександрович Луненков працював професійним лісником). Для майбутньої художниці такі умови були вкрай важливими, адже вони сприяли розвитку творчої уяви, пробуджували безпосередній інтерес та бажання творити. Ті перші враження від щоденної зустрічі з навколишньою красою закарбувалися в душі маленької художниці, саме вони виявилися важливою основою та джерелом натхнення майбутнього творчого довголіття.

І через багато років по тому ті дитячі враження залишаться одним з головних чинників її натхнення та творчого довголіття. Розглядаючи пейзажі мисткині, створені в різні роки, обов'язково помічаємо любов до пейзажного жанру впродовж усього життя. Елементи пейзажу постійно з'являються не лише в станкових роботах, у й великоформатних декоративних панно для готелів, санаторіїв, Будинків культури, у тканинах і сценічних костюмах. Викликають здивування та захоплення акварельні пейзажі художниці, виконані у різні роки. З великою любов'ю та знанням справи відтворені окремі пейзажні деталі, їхня композиційна злагодженість, колірна гама, стан природи й взагалі все, що пов'язане з природою. Очевидно, колишні дитячі враження від постійного споглядання навколишньої краси природи залишили вагомий слід у свідомості, виявилися важливим фактором у формуванні творчого характеру майбутньої мисткині.

Чи не найважливішим у процесі творчого становлення було те особливе середовище, серед якого зростала та виховувалася майбутня художниця. Мама Ніна Олександрівна мала неабиякі творчі обдарування, професійно володіла кількома музичними інструментами, сама писала музику, вірші і, що найважливіше, дітям прищеплювала любов до творчості, зокрема, до літератури та музики. Особливо любили співати українські народні пісні, серед яких «Стоїть гора високая», «Ніч яка місячна» та багато інших (навколо були українські села). Разом з піснями відкривались українські національні традиції, які зачаровували своєю самобутністю та неповторністю. Будучи родом із Санкт-Петербурга, мама змогла перейняти елементи високої культури та душевні

прагнення до творення, до освіти загалом, щиро прагнула передати все це своїм дітям. Тому з ранніх літ Марта перебувала в особливій творчій атмосфері – разом з братами постійно слухала класичну музику, вірші, звичайно, малювала. Батьки зуміли відкрити здібності й бажання до малювання, створювали можливості для його розкриття, а «атмосфера дому сприяла виробленню серед усіх членів сім'ї високих естетичних й етичних норм. Духовний аристократизм, дух гармонії та краси передався майбутній мисткині» [1, с. 8]. Варто згадати й про важливу в цьому роль двоюрідного дядька Марти Євгена Чарушина, відомого російського художника-аніمالіста, графіка.

Ще до свого навчання в училищі, й особливо під час цього навчання Марта Луненкова прагнула максимально плідно використати особливе культурно-мистецьке середовище, яке склалось у повоєнні роки у Львові (на той час сім'я жила у Львові). Можна було поспілкуватися з художниками старшого покоління, які навчались у європейських академіях, побачити їхні твори. Серед них було чимало польських художників, які на той час ще залишались у Львові, творчість яких визначалася загальноєвропейськими модерністичними тенденціями. Усе це особливо впливало на загально-мистецький розвиток майбутньої мисткині, формувало любов до «нешаблонних» творчих композицій, творчого переосмислення навколишнього світу.

Значно пізніше, уже будучи відомою мисткинею, професором Академії мистецтв, Марта Василівна постійно піддавалась особливому впливу львівського художнього середовища, вона щиро дякувала Львову та львів'янам за навчання розуміти та примножувати красу, відгукуватися на «душевні нуртування, які просилися стати картиною, gobеленом чи костюмом» (висловлювання Марти Василівни).

Отож, любов до малювання виявилась домінантною серед усіх захоплень, тому без особливих вагань дівчина вирішує свою долю пов'язати з мистецтвом. Вступає до Львівського училища прикладного мистецтва (навчання розпочинає відразу з другого курсу), успішно його завершує. Відчуваючи себе живописцем (навчалася на живописному відділенні училища), усвідомлюючи величезні, але неповною мірою розкриті власні творчі можливості, освоївши чимало особливостей професійного живопису, у тому числі й фрескового по мокрій штукатурці, продовжує навчання

у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва. Виконуючи програмні завдання, усе більше захоплюється декоративним мистецтвом. Очевидно, цьому сприяло «її ще юнацьке захоплення міфологією і народною творчістю гуцулів, а також ознайомлення з деякими ідеями європейського модернізму, які розвинулися в напрямку символно-синтетичної (а не натуралістичної) форми» [1, с. 9].

Не без вагань, і не тому, що тогочасна текстильна галузь особливо потребувала молодих спеціалістів, усе ж на старших курсах визначилася з базовим профілем майбутньої діяльності, обравши напрям художнього текстилю. Текстиль привабив універсальністю, можливістю поєднувати колористичні характеристики з пластичними та графічними якостями, до того ж, зачарувала його образно-символічна «мова» з величезними творчими можливостями. При цьому не забуває й не залишає живопис, створюючи живописні композиції, переважно аквареллю. Любов до живопису залишається на все наступне творче життя, а своєрідна «живописність» стає притаманною для багатьох майбутніх творів художнього текстилю, вона простежується й у інших напрямках творчої діяльності мисткині.

Одним з перших і важливих творчих успіхів мисткині можна вважати участь у Всесвітній виставці «Експо-58» у Брюсселі: створена під час переддипломної практики жакардова тканина була відповідно відзначена та експонувалася на міжнародному рівні. Ця робота була знаковою й важливою для творчого зростання молоді авторки ще й тому, що створювалася за мотивами карпатської вишивки, і саме гуцульсько-карпатські народні мотиви стали підґрунтям натхнення на багато років наперед [4, с. 122]. Що б не створювала Марта Василівна, вона завжди зверталася до народної творчості західного, а пізніше й до інших регіонів України, зверталась як до важливих першоджерел, до першооснови. У зв'язку із цим доцільно зацитувати вислів Л. Шпирало-Запотної: «Невичерпним джерелом творчої наснаги, що дозволяє піднятися творам до вершин слави і зробити їх безсмертними, є народне мистецтво. Мабуть, саме тому з такою жагою звертається до цього вічного струменя могутньої енергії не одне покоління художників. Це відбулося і з Мартою Василівною. Відродити народне мистецтво, переосмислити його і подати через призму сучасності – таке нелегке завдання поставила перед собою моло-

да художниці» [3, с. 6]. Творче переосмислення мотивів народної творчості, їх застосування незмінно мали успіх і визнання, розроблені тканини отримували найвищі нагороди на різноманітних показах і загальнореспубліканського, і міжнародного рівнів. Цьому сприяла натхненна творча праця разом з колегами-однодумцями у Львівському будинку моделей, де довелося працювати відразу ж після закінчення інституту. Приходить поступове визнання до художниці, вона стає членом Спілки художників УРСР, зрештою, отримує запрошення на кафедру художнього текстилю Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1963 р.). Виявилось, вона була першим викладачем — випускником цієї кафедри, відтак, розпочався новий період у житті мисткині – період педагогічної діяльності.

Отже, маючи позаду неоціненний досвід практичної творчої роботи, Марта Василівна активно використовує його в роботі зі студентами, впроваджує в навчальні програми вивчення вітчизняної народної творчості. Одночасно з викладанням мистецьких дисциплін розробляє нові проекти одягу, створює живописні композиції, енергійно працює творчо.

Незважаючи на зайнятість, Марта Василівна постійно переймається проблемами своїх студентів, з якими працює, прагне не полишати наодинці з незавершеними завданнями, старається допомогти в усьому. Опираючись на власний величезний досвід і високий професійний рівень, неквапливо й помірковано навчає студентів, передає їм секрети своєї майстерності. Мені неодноразово доводилося спостерігати, як студенти випускних курсів відповідально та з особливим захопленням виконують завдання дипломних робіт під керівництвом Марти Василівни, поступово посуваючись до створення закінченого художнього образу.

Вражає та захоплює уміння мисткині відразу ж побачити та «прочитати» майбутню композицію, навіть якщо перед нею лише початкові начерки та ескізи. А при аналізі виконаних студентських завдань моментально «пронизує» їх творчим поглядом, відзначаючи все зайве та другорядне. Доволі часто спостерігав, як студенти з певним острахом і побоюваннями приносили ескізи та замальовки на перевірку Марті Василівні (знаючи про її вимогливість), але залишали її з відчуттями вдячності за конкретні та чіткі зауваги й побажання, відчували необхідність обов'язкового доопрацювання або ж навіть повного перекомпонування.

Уміння зацікавити студента, побачити в ньому паростки творчої індивідуальності, дати можливість розвинутися творчим потенціалам, – ось такими важливими якостями повною мірою володіє Марта Токар.

Керуючись науковими розвідками Р. Яціва, назвемо окремі з творчих здобутків художниці. Так, у творчому доробку мисткині почали з'являтися повні комплекти народних костюмів за мотивами традиційного ткацтва та вишивки різних регіонів України — Лемківщини, Бойківщини, Волині, окремих районів Львівської області. Опираючись на етнографічні матеріали окремих областей, для низки державних і самодіяльних творчих колективів України розробила театральні образи народних костюмів. Для заслуженої академічної хорової капели «Трембіта» М. Токар створила костюми на основі етнографічних матеріалів Наддністрянщини (1967 р.). У наступних роках здійснила проектні розробки й роботи в матеріалі для хорової та хореографічної групи заслуженого самодіяльного ансамблю Торчина (Волинської обл.) та ансамблю «Верховина» Дрогобицької державної філармонії. За джерельним матеріалом Покуття у 1969-1970 рр. створює костюми для танцю «Голубка» (замовлення від Державного народного хору ім. Г. Верьовки). Для цього визначного колективу М. Токар створює й інші розробки сценічного одягу, використовуючи народні мистецькі артефакти Київщини, Полтавщини та Чернігівщини [5, с. 165]. Багаторічну співпрацю художниці з цим колективом можна вважати окремим творчим періодом. Варто відзначити також роботу над зразками сценічного одягу для творчих колективів Рівненщини, безумовно, вони створені на основі традицій та етнографічних особливостей Полісся. Упродовж 1970-1990-х рр. виконує десятки замовлень з проектування тканин і костюмів для різних концертних колективів, тому даний такий напрям творчої діяльності мисткині стає профільним [1, с. 11; 2, с. 136].

Ці та інші творчі досягнення художниці належно оцінили не лише в Україні, а й далеко за її межами – у Бухаресті, Парижі, Марселі, Нью-Йорку, Делі, Варшаві, Празі, Москві та в інших великих і малих містах світу.

Відгукнувшись на запрошення, М. Токар бере активну участь у становленні відділення художнього текстилю на художньо-педагогічному факультеті Рівненського державного гуманітарно-

го університету. Окрім організаційних питань, разом з донькою Іванною готує низку навчально-методичних розробок і програм зі спеціальності «декоративно-прикладне мистецтво», впроваджує поетапне планування навчання на I – V курсах. При цьому опирається на власний педагогічний досвід, на досвід роботи кафедри художнього текстилю ЛНАМ, але напрацьовані матеріали адаптує для університетської художньо-педагогічної освіти. Немало допомагала текстильними матеріалами та обладнанням, турбуючись про матеріально-технічне забезпечення кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. 2001 року відбувся перший випуск кафедри, який засвідчив доволі високий рівень художньо-професійної творчості студентів-випускників, особливо відділення художнього текстилю. Для підвищення фахового рівня спеціальних дисциплін, читання лекційних курсів і проведення майстер-класів за сприяння Марти Василівни на кафедрі в різні роки побувало чимало визначних особистостей, серед яких народний художник України, академік, доктор мистецтвознавства, лауреат Шевченківської премії України Д.П. Крвавич, доктор мистецтвознавства, професор Львівської національної академії мистецтв Г.Г. Стельмашук, заслужений діяч культури України, кандидат мистецтвознавства, професор Р.М. Яців та інші. А 2010 р. Марта Василівна сама очолила кафедру, тим самим надала кафедрі потужного стимулу для подальшого мистецького розвитку.

Віддавши перевагу художньому текстилю, Марта Василівна не залишає живопис, працюючи переважно аквареллю (акварель — улюблена техніка). Ще dsl кінця 50-х років з'являються перші акварельні серії, у яких жваво й безпосередньо відтворює навколишній світ у вигляді веселих квіткових композицій, насичених зеленню та життям привабливих краєвидів. Взагалі зображення квітів стає чи не найулюбленішим її заняттям, троянди, лілії, півонії, бузок, жоржини, айстри та багато інших квітів наповнені життєрадісністю, чуттєвою емоційністю, свободою творчого відтворення. Життєвість, експресивність і жвавість живописної акварельної плями стає співзвучною з творчим темпераментом художниці при зображенні квітів. Про це свідчать і доволі оригінальні й цікаві назви великоформатних акварельних листів — «Весела трава», «Весняний настрій», «Зацвіла лілія», «Квіти полонини», «Сонячний ранок» і багато інших. Частинне зображення

неба в багатьох квіткових композиціях може ввести в оману щодо їх жанрового визначення, адже інколи важко провести межу між натюрмортом і пейзажем. Настроеві пейзажі також позначені кольоровою насиченістю та експресією, художниця правдиво, із знанням і великою повагою зображує «Ніч у Карпатах», «Річечку», «Тихі води», «Золоту осінь Карпат», зрештою, можемо виділити цілі акварельні серії, такі як «Карпати», «Стародавній Львів. Пори року», «Квіти полонини», пізніше — «Кавказ», «Крим», «Болгарія» та інші. Власне, акварельні пейзажі – міські, гірські чи степові — можна вважати своєрідним творчим звітом, результатом мандрівок. Професор Р. Яців такі акварельні листи влучно називає «енциклопедією технічних варіацій акварельної техніки».

Чи не найвагомішою акварельною серією останніх років несподівано постає «Ізраїльська», яка виділяється глибоким філософським «звучанням» і образно-смысловим композиційним трактуванням. Художниця запропонувала пейзажі, виконані з натури й на основі натури, але насправді перед нами постають величні й суворі образи Святої землі в їхній надзвичайній неповторній красі. Мисткиня переносить нас у феєрію гірських масивів і плато, пропонує прогулятися під розпеченим повітрям біблійними місцями, думками перенестись у часи Мойсея, Давида... Цьому сприяють і назви робіт, взяті безпосередньо з текстів Святого Письма — чи то з молитви Давида (Псалми Давида), чи з Господнього присуду (книга пророка Ісайї), чи з розмови Бога з Мойсеєм (книга Числа). За своєю сутністю такі акварельні листи є чудовою ілюстрацією окремих біблійних історій, вони ще більше відкривають їхню правдивість, сувору неприховану реальність. Майже всі листи серії виконані на фактурному папері ручної роботи, що надає їм ще більшої «історичної справжності», при цьому переважає коричнево-вохриста колірна гама, яка, як жодна інша, надзвичайно вдало відтворює особливий біблійно-історичний підтекст. Дивлячись на ці роботи, відчуваєш мимоволі велике захоплення запропонованою акварельною стихією, та й поступово занурюєшся у давні біблійні часи. Тут варто згадати про інтерес Марти Василівни до фрескового живопису, до тонкощів монументальних розписів старих майстрів, усе це вона вивчала ще з студентських років. Напевно, саме тому акварельна серія «Ізраїльська» сприймається немов фресковий розпис, або ж як давній манускрипт великої ваги та цінності.

Такий філософсько-розповідальний характер притаманний не лише для «Ізраїльської» серії, а й для багатьох інших живописних і декоративних творів мисткині. Про це свідчать і продумані назви робіт, як, наприклад, «Кам'яні м'язи», «Там, де гриміли бої», «До світла», «Земля під сонцем», «Спомин» та ін. У таких роботах через відтворення знайомих мотивів наголос робиться на глибинному розкритті сенсу життя, а їхня значущість і важливість постають через ототожнення з вічним, святим. Саме тому несподівано відкриваємо особливий метафоричний зміст творів, який позначений їхнього внутрішньою образною складністю при зовнішній конструктивній простоті. Мисткиня не просто відтворює дійсність, з допомогою живописних чи декоративних засобів вона передає те, що найбільш зрозуміле та співзвучне людським почуттям. У всьому спостерігаємо заповзятливе прагнення до творчого експерименту, який, як і творча емоційність, завжди обумовлені обраним мотивом. Та експеримент будується не лише на основі мотиву, а й в композиційному трактуванні та особливо в художніх техніках, що дає можливість несподіваного відтворення відомих сюжетів.

Висновки. Ознайомлення з окремими життєвими віхами, з особливостями творчої та педагогічної діяльності М. Токар дозволяє скласти загальну картину її творчого «портрету», визначити характер і манеру творчого почерку. Твори мисткині містять печать простоти та ненав'язливості, вони особливо одухотворені, просякнуті великою любов'ю та захопленням навколишньою красою в усіх її можливих вимірах. Оригінальність композиційних вирішень, багатство пластичних, колористичних і фактурних новацій, а також сміливе новаторство формотворення у поєднанні з глибинними традиціями народної творчості ставлять Марту Василівну на мистецькі висоти національного мистецтва ХХ – ХХІ ст. Кандидат мистецтвознавства А. Банцекова наводить думки близьких друзів М. Токар — Еммануїла Мисько, Теодозії Бриж, Софії Караффи-Корбут та інших, які неодноразово наголошували на тому, що «рушійною силою творчого натхнення Марти Токар завжди була любов до народних джерел, до витоків національного мистецтва. Вона відчуває це у всій багатогранності, в усіх деталях — матеріалі виготовлення, техніці виконання, глибокому розумінні традицій, а головне — у вмінні перенести загальну, створену віками національну субстанцію у свої роботи» [1, с. 7].

З огляду на причетність до професійного мистецтва, до викладання мистецьких дисциплін у вузі вважаємо за доцільне саме такий — максимально лаконічний, з окремими вставками особистих думок — виклад матеріалу щодо окремих аспектів художньо-педагогічної діяльності Марти Василівни Токар, що може бути корисним при створенні наступного, більш поглибленого та аргументованого дослідження життєтворчості відомої мисткині. Її життєва історія не лише багата й насичена яскравими мистецькими подіями, вона є гідним зразком для творчої молоді, яка лише розпочинає свій шлях у мистецтві.

Роздуми про творчість мисткині хочеться продовжувати і продовжувати. Чим більше знайомишся з творами та творчістю Марти Токар, чим більше спілкуєшся з нею безпосередньо, обов'язково відчуваєш неоціненний позитивний вплив, особливе захоплення від зустрічі з чимось значним, великим. Твори немов самі «промовляють», ведуть постійний діалог з глядачем, і не лише несуть естетичну інформацію, а й захоплюють своїми глибинними філософськими наповненнями та змістом. Тому їх потрібно розглядати уважно, без суєти та поспіху, спробувати почути їхнє особливе «звучання» (неначе музику Дебюссі чи Равеля, улюблених композиторів Марти Василівни).

1. Банцекова А. Марта Токар. Акварель. Художній текстиль / А. Банцекова // Каталог. — Львів : ЛНАМ, 2010. — 74 с.
2. Виткалов С.В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності / С.В. Виткалов. — Рівне : ППДМ, 2012. — 416 с.
3. Марта Токар: каталог творів і бібліографія / Наукова бібліотека Львівської академії мистецтв / [уклад. Л.Р. Шпирало-Запоточна]; ред. О.І. Татомир. — Львів : [б.в.], 2000. — 72 с.
4. Никорак О. Українська народна тканина XIX-XX ст. Типологія, локалізація, художні особливості. Ч. 1. Інтер'єрні тканини / О. Никорак. — Львів : Афіша, 2004. — 584 с.
5. Токар І.В. Від традицій до новацій // Творчістю та наукою утверджуємо: зб. наук. праць / [упор. С.І. Шевчук]. — Рівне : Волинські береги, 2013. — С. 65-73.

ANNOTATION

Alexander Stashuk. Marta Tokar — artist on vocation of the heart The article describes the life and the art of the famous modern artist, honored

artist of Ukraine, professor of Lviv Academy of Art Martha Tokar. It is written a brief characteristic of her main art achievements; emphasized on her pedagogical activities. It is given some aspects of art biography in the logical order; special accent is on the artist's art-pedagogical activity in Rivne region state university. It is conducted an analysis of art both separate work of arts and crafts and the whole series made in different art technics. It is made a try to define general features that have art nature, originality of art thinking, professional competence and multidirectional of art activity at all. It is also pointed on meaning of the artist's art heritage, on the necessity and importance of further research of her art work.

Keywords: decorative art, art textile, features of formation, a creative personality.

АННОТАЦИЯ

Александр Сташук. Марта Токар — художница по зову сердца. Исследованы вехи жизни и творчества известной современной художницы, заслуженного деятеля искусств Украины, профессора Львовской национальной академии искусств Марты Токар. Наведена краткая характеристика основных творческих достижений художницы, делаются акценты на ее педагогической деятельности. В логической последовательности даны отдельные вехи творческой биографии, при этом акцент ставится на творческо-педагогическую деятельность в Ривненском государственном гуманитарном университете. Проводится краткий искусствоведческий анализ как отдельных творений декоративно-прикладного искусства, графики, живописи, так и целых серий, исполненных в различных художественных техниках. Делается попытка обозначения общих характеристик творческого характера, оригинальности творческого мышления, профессиональной компетентности и многовекторности творческой деятельности в целом. Указывается также на значение творческого наследия художницы, на необходимость и важность дальнейшего исследования ее творчества.

Ключевые слова: декоративное искусство, художественный текстиль, особенности формирования, творческая индивидуальность.